

## Zima 1992/1993 na Kredarici

Zimski meseci so december, januar in februar. Temperaturni povpreček pravkar minule zime, ki je na Kredarici znašal — 5,6°, je bil za 2,6° nad dolgoletnim zimskim temperaturnim povprečkom (— 8,1°). Skupno je v vseh treh mesecih padlo 141 mm padavin, izključno kot sneg, kar je komaj 44 % normalne zimske množine padavin (324 mm). Iz teh skromnih podatkov je razvidno, da je bila zima na Kredarici, pa tudi v preostalih gorah pretopla in izredno suha. Podrobnosti po posameznih mesecih so naslednje:

Temperaturni povpreček decembra 1992, ki je znašal — 5,1°, je bil za 1,7° nad dolgoletnim (= normalnim) decembrskim povprečkom Kredarice, ki znaša — 6,8°. Januarski temperaturni povpreček je bil najvišji med vsemi tremi zimskimi meseci. Znašal je — 4,4°, medtem ko znaša dolgoletni januarski povpreček obdobja 1956-85 — 8,5°. Januar je bil torej - v povprečku - za 4,1° pretopen. Februar je običajno najhladnejši mesec v gorah. Na Kredarici je letos znašal njegov mesečni temperaturni povpreček — 7,4°. Tudi ta vrednost je bila za 1,5° nad normalno vrednostjo (— 8,9°).

Absolutni temperaturni ekstremi (maksimalne in minimalne mesečne temperature) so bili v mejah doslej znanih ekstremov. Najvišja decembrska temperatura je znašala 5,0° dne 15. decembra 1992. Najvišja decembrska tempe-

ratura po letu 1954 pa je znašala na Kredarici 9,8° dne 3. decembra 1985. Najhladnejši dan prvega zimskega meseca je bil 28. december, ko so namerili — 20,1°. Najnižja doslej znana temperatura Kredarice je bila zabeležena 23. decembra 1968, in sicer - 25,8°. Januarski temperaturni ekstremi so bili nekoliko nižji. Najvišja temperatura tega meseca je znašala 7,0° dne 17. januarja, najnižja pa — 25,2° dne 2. januarja 1993. Absolutna temperaturna ekstrema pa sta: maksimum 7,6° dne 7. februarja 1983 in minimum — 28,3° dne 7. februarja 1985. Slednja je tudi najnižja na Kredarici izmerjena temperatura, odkar je tamkaj stalna meteorološka opazovalnica. Najvišja temperatura februarja je merila 6,3° četrtega dne v mesecu, najnižja pa — 23,3° dne 23. februarja. Doslej najvišja temperatura na Kredarici je bila 9,4° dne 29. februarja 1976.

Oblačnost in sončni sij sta medsebojno povezana. Čim višja je stopnja pokritosti neba, tem manj je ur s sončnim sijem. Vse tri zimske mesece je bil povpreček mesečne oblačnosti pod normalno vrednostjo (= povpreček obdobja 1956-1985). Decembrski mesečni povpreček je znašal 4,6 desetine pokritosti neba (dolgoletni povpreček 5,5). Sonce je v tem mesecu obsevalo Kredarico 123 ur, kar je 46 % maksimalnega možnega trajanja sončnega sija v decembru. V tem mesecu je skupno v 9 dneh padlo 137 mm padavin, kar je 106 % normalne vrednosti. Snežna odeja je ves mesec prekrivala pokrajino na tej nadmorski višini, njena največja debelina je merila 220 cm dne 10. decembra 1992. Bila je razmeroma skromna, saj je merila najdebelejša decembrska snežna odeja na Kredarici 304 cm (25. decembra 1982).

Januarja se je povprečna mesečna oblačnost znižala na 3,9 desetine pokritosti neba (dolgoletno povprečje = 5,5). Število ur sončnega sija se je zvišalo - delno tudi zaradi podaljšanega dneva - na 136 ur, kar je 48 % njegovega maksimalnega možnega trajanja. V vsem mesecu sta bila samo dva padavinska dneva. Skupno je padlo v tem mesecu samo 1,3 mm padavin, kar je manj od 1 % normalne vrednosti, ki znaša za januar 107 mm. Ker ni bilo izdatnejših padavin, se je snežna odeja tanjšala. Njena največja debelina je merila samo 200 cm 1., 2. in 3. dne v mesecu.

najuspešnejši nemški alpinist uživa pri trekerjih podobno priljubljenost in pozornost: **Sigi Hupfauer**. Ta 52-letni mož iz Pfaffenhofna v Allgäu je gorski vodnik, vodja odprav, filmski snemalac in človek, ki je stal na osmih osem-tisočakah, med njimi na Mount Everestu, K-2 in Nanga Parbatu, ki veljajo za najtežavnejše osem-tisočake. Na nekem področju je presegel celo **Reinholda Messnerja**: kot edini alpinist je priplezal na pet ruskih sedem-tisočakov, med njimi na Pik Lenina in Pik Komunizma.

Hupfauerjeva žena Gaby tudi ni od muh, saj je priplezala na Broad Peak, Gašerbrum II in Čo Oju. Med nemškimi osvajokami osem-tisočakov in najvišjih gorā nasplah je čisto na vrhu. Letošnje poletje nameravata Hupfauerjeva organizirati odpravo na afganistanske sedem-tisočake v mejnem območju s Pakistanom.

Najsi bodo že trekerji ali alpinisti, bolniki za daljnjo boleznijo ali filmski snemalci, prihodnje leto se bodo spet srečali v Berchtesgadnu, da se bodo videli in potočili kakšno solzico veselja, obnovili staro prijateljstvo ali z istomišljeniki skovali kakšen nov načrt - ali pa samo sanjarili o novih ciljih. (Die Welt)

Naredimo si planinsko turo prijetnejšo in poskrbimo, da bo potekala lepo in varno! Platnena spalna vreča bo udobno in čisto prenočevanje v planinski koči, rezervacija prenočišča v planinski koči nam bo zagotovila brezskrbno hojo, ko ima vsaj mobilni telefon skoraj vsaka planinska koča na večjih križiščih slovenskih planinskih poti.

Februarja se je povpreček mesečne oblačnosti znižal na 3,4 desetine pokritosti neba (dolgoletni povpreček = 5,6). Kljub krajšemu mesecu je heliograf registriral 164 ur sončnega sija, kar je 56 % njegovega maksimalnega možnega trajanja v tem mesecu. Mesečna količina padavin, ki je padla v 5 dneh, se je v primerjavi s prejšnjim mesecem podvojila. Znašala je 2,6 mm, kar je slabe 3 % normalne vrednosti. Snežna odeja se je še bolj tanjšala. Njena debelina je ves mesec februar merila 150 cm. Največja februarska debelina snežne odeje je merila 521 cm dne 28. februarja 1977.

Vse zimske mesece so na Kredarici pihali močni vetrovi, katerih jakost je pogosto dosegala 8. stopnjo jakosti po Beaufortovi lestvici (= 17,2-20,7 m/sek).

Ker je bilo izredno malo snežnih padavin, tudi ni bilo v zimskih mesecih bistvenih snežnih plazov. Prožili so se v zadnjem jesenskem mesecu, v novembru in redki tudi še v decembru. Zimska suša pa se je potegnila še v pomlad.

dr. France Bernot

## odmevi

### Stoletje v gorah - do roba in čez

V letošnji drugi številki Planinskega vestnika je **Matija Tuma** nanizal nekaj pripomb h kratki biografiji **dr. Henrika Tume** (njen obseg znaša bore 1,5 strani; ali je M. Tuma pomislil, da je bil vnaprej odmerjen?), ki je uvrščena v sklenjen niz pomembnih gornjskih osebnosti v knjigi *Stoletje v gorah*. Na podlagi navedkov (besednih sklopov, delov stavkov), iztrganih iz konteksta, ugotavlja M. Tuma, potem ko jih podkrepil z nasprotnimi navedki iz tekstov drugih avtorjev, da novo pečeni biograf **Franc Vogelnik** »le bežno« pozna dr. Henrika Tumo, da sploh ne omenja vseh njegovih del in jih najbrž tudi ne pozna, da trpi za pomanjkanjem »pozitivne razpoloženosti« do dr. H. Tume, saj je zagrešil vrsto »majhnih netočnosti«, vrzeli pa poskušal zamašiti s pavšalnimi izrazi. Ob koncu je M. Tuma mnenja, da tak izmaličen prikaz osebnosti dr. H. Tume »ne sodi v slavnostno knjigo in bi bilo pametneje, da Tuma v tem poglavju sploh ne bi bil omenjen: oris lika dr. H. T. deluje nepopolno in raztrgano«.

Kdor vzame v roko zajetno knjigo *Stoletje v gorah*, mora kmalu ugotoviti, da je koncept tekstualnega dela nadvse trezen: držati se trdnih tal, navajati dejstva, dogodke in dejanja v čim bolj prvotnem zapisu ne glede na dikcijo, se pravi na današnji odnos do knjižnega jezika in neogibnih pravopisnih zahtev; seveda naj bi bil tudi pristop k zaslužnim možem, »ustvarjalcem zgodovine«, kar se da stvaren in historičen. Za

sodobnega bralca, (raz)vajenega, da mu knjiga postreže zgolj z najnovejšimi dognanji, nekoliko nenavadno, za planinca, ki mu je do tega, da bi si utrl prehod skozi plodno stoletje organiziranega slovenskega gorništva, pa vendarle zanesljiva opora pri iskanju informacij in oblikovanju stališča do osebnosti, ki so nepogrešljivi miljniki ob tej dolgi poti. O ljudeh vemo, da se med seboj razlikujejo: tudi gorniki, saj so jim skupne samo poti v gore, pa še te samo relativno. Zakaj bi morale biti biografije izdelane po enem kopitu, zakaj bi morali prav danes prikrivati kakšno odločilno dejstvo, ki je bilo že davno ugotovljeno in zapisano?

M. Tuma se med drugim ne more sprijazniti s prikazom prvega vzpona čez Triglavsko steno, ki velja za mejnik v zgodovini slovenskega alpinizma. Po njegovem občutku je »dokaj huda obdolžitve« za dr. H. Tumo, da se je njegov vodnik **J. Komac-Paver** najprej sam odpravil v Steno. Formulacije o tem kočljivem vzponu si biograf ni prikrojil po svoje ali zvil iz trte, temveč jo je le prepisal iz vira, ki ga ima za verodostojnega. Katerega, to bo M. Tumi gotovo znano, saj očitno dobro pozna sleherno besedo, ki se nanaša na dr. H. Tumo, in vse njene pomenske odenke. In če M. Tuma v svojem ugovoru celo sam navaja, da je Tumov vodnik v Steni hodil po »stezah trentarskih divjih lovcev« (ob teh stezah v Steni se odpira niz zapletenih vprašanj, ki jih ne kaže načenjati, ki so pa še kako povezane z alpinizmom, npr. kdaj neki so si korajžni, zares neustrašni Trentarji, ki jih je bilo vseh skupaj tam spodaj ob Soči, na tisti skopi kamniti zemlji, le za peščico, utegnili nadelati lovske steze tam daleč onkraj Luknje med Zlatorogovimi policami in sočnimi Zlatorogovimi pašniki, kakšni izurjeni plezalci so bili, da ni Stena postala njihovo grobišče?), je to priznanje, da je bil resnično v Steni, da se je popolnoma zavedal svoje odgovornosti do gosпода, ki ga je najel. Ali mu bomo odrekli zasluęe, ki mu upravičeno grede? Vsa težavna mesta je moral preplezati, razčlemb v Steni si takrat še ni mogel ogledati iz najetega helikopterja. Kaže, da se našim gorskim vodnikom njihova podrejenost še zmerom otepa. (M. Tuma naj si pogleda, kaj je zapisano v biografiji **E. Lovšina**!) Kako bi bilo, če bi se M. Tuma za hipec poskušal zživeti v Pavrovo vlogo? Denimo, da bi bil po muhastem spletu okoliščin prišel na svet pod imenom **M. Komac**? Kako bi potem prebiral Tumovo biografijo, v kateri je Paver samo za spoznanje počlovečen - ni zgolj pohleven šerpa in neizčrpen vir koristnih informacij iz zakladnice krajevnega izročila, mutasto živinčje, ki so mu naprtili najtežje breme naše gorniške zgodovine. Poskusimo biti vsaj letos ob vihrajocih praporih majčkeno obzirni do teh junakov v hladni senci gospodov, ki so